

Rita Rymenans:

Ons kent ons ...

Het onderwijs Nederlands in Nederland en Vlaanderen'

In het verleden heb ik me vaak geërgerd aan tal van Noordnederlandse² publikaties over het onderwijs Nederlands waarin geen enkele Vlaamse referentie te bespeuren was. Was dat te wijten aan een mateloos superioriteitsgevoel van onze Noordnederlandse collega's die er kennelijk van uitgingen dat het wiel altijd boven de wereldvermaarde dijk uitgevonden werd? Dat weigerde ik te geloven, neerlandofiel als ik ben. Er was volgens mij een groot gebrek aan informatiedoorstroming in beide richtingen, een paar persoonlijke initiatieven niet te na gesproken. Zo zijn bijvoorbeeld in *Vonk* met enige regelmaat artikels van Nederlandse auteurs verschenen en ook in ons Nederlandse zusterijdschrift *Moer* vond je al eens een Vlaamse bijdrage, meestal overgenomen uit *Vonk*. Nu alle grenzen lijken te vervagen, roert er ook wat binnen ons vakgebied. Op verschillende fronten vindt tussen Nederland en Vlaanderen gestructureerd overleg plaats dat al daadwerkelijk tot enkele concrete verwezenlijkingen heeft geleid. Een overzicht, met de Grootnederlandse gedachte in het achterhoofd...

Het eerste initiatief is niet nieuw meer; het was op 17 en 18 november in Diemen (Amsterdam) al aan zijn negende editie toe: de conferentie *Het Schoolvak Nederlands*, kortweg de HSN. Een tweehonderdtal Nederlandse en Vlaamse deelnemers kon kiezen uit een aanbod van intussen al ruim vijftig lezingen en workshops over uiteenlopende onderwerpen, verzorgd door Nederlandse en Vlaamse sprekers. Dit jaar was er voor het eerst ook een stroom 'Basisonderwijs', georganiseerd door VON-Nederland in nauw overleg met VON-

België. De HSN-conferenties kunnen model staan voor het grensoverschrijdende ideaal: Nederlandse en Vlaamse leerkrachten, opleiders en nascholers, ontwikkelaars en begeleiders leggen bij elkaar hun oor te luisteren, gaan bij elkaar te rade over grote en kleine onderdelen van het schoolvak Nederlands, leren van elkaar tijdens de lezingen en workshops, en – vooral – ontmoeten elkaar in de wandelgangen, leggen contacten, doen inspiratie op, overbruggen grote en kleine cultuurverschillen, sluiten bij de borrel vriendschappen voor het leven... In 1996 is Antwerpen voor de derde keer aan de beurt om als gastvrouw/heer op te treden. We zijn alvast met de voorbereiding van een memorabele tweede-lustrumviering begonnen.

Een paar maanden geleden, op 20 juni 1995 om precies te zijn, is het *Platform Onderwijs Nederlands* van de Nederlandse Taalunie ten doop gehouden. Het telt vijftien Nederlandse en Vlaamse leden die verschillende werkterreinen in het basis- en het secundair/voortgezet onderwijs vertegenwoordigen: onderwijspraktijk, eindtermen- en leerplanontwikkeling, opleiding, nascholing, begeleiding, toetsontwikkeling, onderzoek, inspectie en beleid. Samen willen ze een bijdrage leveren aan de kwaliteit van het onderwijs Nederlands voor alle leerlingen in Nederland en Vlaanderen. Centraal staat een gezamenlijke visie-ontwikkeling die gebaseerd is op inventarisatie van en informatie over alle recente ontwikkelingen in het vakgebied. Verder heeft het Platform ook een informerende, sturende en evaluerende component in zijn takenpakket.

Het Platform is niet zomaar het zoveelste clubje dat geregeld samenkomt om eindeloos door te bomen over de vraag hoe 'goed' onderwijs Nederlands er zou moeten uitzien. Er is van meet af aan een concreet initiatief genomen in de vorm van drie taalmethodenconferenties voor het basisonderwijs. De eerste in de reeks heeft op 24 en 25 november in Antwerpen plaats gevonden. Hier hebben een tachtigtal uitgenodigde deelnemers een vijftal Nederlandse en Vlaamse methoden/schoolboeken kritisch onder de loep genomen met betrekking tot de manier waarop woordenschatonderwijs gestalte is gegeven, zowel qua inhoud als didactiek. Daaruit zijn een aantal

standpunten gedistilleerd over hoe een 'goede' methode eruit zou moeten zien; die zullen binnenkort in een evaluatierapport voorgesteld worden³. De twee volgende conferenties, gepland voor het voorjaar en het najaar van 1996, zullen zich toespitsen op schrijfonderwijs en taalbeschouwing⁴. Bovendien staan ook gelijklopende initiatieven voor het secundair onderwijs op stapel. En dat is nog maar het begin: het Platform wil in de toekomst als koepel fungeren voor heel wat activiteiten die de leraar in de Nederlandse en Vlaamse klas kunnen ondersteunen en stimuleren.

Een derde vorm van 'kruisbestuiving' die wellicht begin volgend jaar definitief zijn beslag krijgt, is de *Federatie Het Schoolvak Nederlands*. Deze koepelvereniging bundelt de krachten van nagenoeg alle Nederlandse en Vlaamse vakverenigingen die met het schoolvak Nederlands begaan zijn. Concurrentie en overlap moeten plaats ruimen voor uitwisseling en samenwerking in het belang van het onderwijs Nederlands, zowel vakdidactisch als vakinhoudelijk. Van een gezamenlijk en eenduidig optreden wordt ook beleidsmatig meer rendement verwacht: 'eendracht maakt macht' of 'l'union fait la force', zoals de Belgen zeggen! En ook de Federatie, hoewel nog in oprichting, is niet bij de pakken blijven zitten en meteen van start gegaan met een tastbaar project: de *Vraagbaak Nederlands*, een gids boordevol praktische informatie voor de leerkracht Nederlands in het secundair onderwijs (NT1 en NT2), is begin september van de persen gerold.

Bij al deze initiatieven is VON-België nauw betrokken in de persoon van Wilfried De Hert (Federatie) en/of ondergetekende (Platform, Federatie, HSN-conferenties), omdat de VON gelooft in een constructieve samenwerking binnen en over de landsgrenzen heen. Krachtenbundeling, informatie-uitwisseling en gezamenlijk ontwikkelwerk zullen op termijn de leraar voor de klas ten goede komen, denken we. Uiteraard blijft de VON binnen alle overleg- en samenwerkingsstructuren haar eigenheid bewaren, trouw aan de VON-visie op goed onderwijs Nederlands. Die sluit nauw aan bij die van onze zustervereniging VON-Nederland, waarmee we de banden in de toe-

komst ook weer wat nauwer willen gaan aanhalen.

Dat er tussen Nederland en Vlaanderen verschillen zijn, spreekt voor zich. Maar er zijn ook tal van parallele ontwikkelingen die we gezamenlijk kunnen aanpakken. Nemen we bijvoorbeeld de Nederlandse kerndoelen en de Vlaamse eindtermen voor het basisonderwijs. Uit een vergelijkend onderzoek dat Adhy Janssens (Dienst voor Onderwijsontwikkeling, Brussel) en Jos Letschert (Instituut voor Leerplanontwikkeling, Enschede) in opdracht van de Nederlandse Taalunie hebben uitgevoerd, blijkt dat er inhoudelijk geen in het oog springende verschillen zijn. Wel zijn de Vlaamse eindtermen veel concreter geformuleerd in de vorm van te bereiken basiscompetenties, terwijl de Nederlandse kerndoelen globaler zijn opgesteld in termen van het onderwijsaanbod. Dergelijke bevindingen staan toekomstige samenwerkingsinitiatieven – op het vlak van materiaal- en toetsontwikkeling bijvoorbeeld – zeker niet in de weg, integendeel.

Een probleem dat telkens weer opduikt bij grensoverschrijdende contacten, is de spraakverwarring die veroorzaakt wordt door een gebrek aan kennis van elkaars onderwijssysteem. Maar ook daaraan wordt gewerkt. In de reeks *Voorzetten* van de Nederlandse Taalunie is een vergelijkende studie van het secundair onderwijs in Vlaanderen en het voortgezet onderwijs in Nederland verschenen onder de titel *Verwantschap en verscheidenheid*. Na een inleidende historische schets worden eerst beleidsstructuren en bevoegdheden en vervolgens het formele onderwijssysteem naast elkaar gezet. Verder bevat de studie een thematische vergelijking van schoolbevolking, lerarenberoep, leerlingbegeleiding, evaluatie en dergelijke meer. Deze publikatie wordt later aangevuld met een vergelijkende begrippenlijst van 300 Nederlandse en Vlaamse termen met betrekking tot het secundair onderwijs. En ook in de eerder genoemde *Vraagbaak Nederlands* zijn Nederlandse-Vlaamse vergelijkingen gemaakt, eveneens op het vlak van recente vakdidactische ontwikkelingen.

Stuk voor stuk hoopgevende initiatieven dus. Maar er is meer dat ons scheidt. Het gebrek

aan kennis is diep geworteld en vormt een rijke voedingsbodem voor welig tierende exemplaren als 'de zuinige, praat-maar-rake Hollander' en 'de Bourgondische, krompratende Vlaming'. Wordt het niet de hoogste tijd dat Vlaamse en Nederlandse leerlingen (en leerkrachten) elkaars taal en cultuur, zeden en gewoonten, heden en verleden leren kennen om zulke stereotypen en vooroordelen geen kans te geven? Kan het begrip 'intercultureel' onderwijs geen ruimere invulling krijgen dan een kennismaking met de niet-westerse culturen? (Tussen haakjes: wist u dat uitgerekend de Nederlanders de grootste groep allochtonen vormen in ons land?) Over deze thematiek hebben Nederlandse en Vlaamse leraren-opleiders, begeleiders, materiaalontwikkelaars en onderzoekers op 8 december jongstleden van gedachten gewisseld tijdens een conferentie georganiseerd door het Centrum voor Aggregatie van de KU Leuven in samenwerking met de Nederlandse Taalunie. Na een verkenning van de talige en de culturele dimensie van deze (niet door iedereen even sterk aanvoelde) problematiek zijn een aantal krijtlijnen getrokken voor een gezamenlijke aanpak op het vlak van onderzoek, materiaalontwikkeling en onderwijsbeleid, gericht op de eenheid van ons taalgebied in het schoolvak Nederlands.

Als in de nabije toekomst Noordnederlandse publikaties over het onderwijs Nederlands niet één Vlaamse referentie bevatten, kan onwetendheid geen excuus meer zijn. Het grensoverschrijdende ideaal is nog lang niet bereikt, maar we zullen doorgaan op de ingeslagen weg onder het motto 'je maintiendrai', zoals de Nederlanders zeggen!

Noten en literatuur

- 1 Deze tekst is eerder verschenen in *Vonk* 25/2 (november-december 1995, p. 43-45) in de standpuntenrubriek VON-geschied. Tijdens het schrijven ervan had ik me wel gerealiseerd dat ik mijn hoofddoelgroep jammer genoeg niet zou bereiken. Op de Vlamingen en de Nederlandse witte raven die *Vonk* lazen, hoefde ik mijn kruut immers niet te verschieten. Tot mijn grote verbazing en dito genoegdoening belde Bart van der Leeuw, redacteur van *Moer*, met

het voorstel om de tekst in *Moer* over te nemen. Er is dus nog hoop...

- 2 Meteen van bij de start sla ik de bal kennelijk mis. Volgens Bart zal de meerderheid van de Nederlanders zich niet aangevallen voelen door mijn tirade omdat zij *Noordnederlands* verbinden met de noordelijke provincies van Nederland. Wij, Vlamingen, interpreteren Noordnederlands echter in de tweede betekenis van Van Dale, namelijk '*het noordelijke deel van het Nederlandse taalgebied, t.w. dat boven de grote rivieren, of, in ruimere zin, het niet-Belgische deel.*' Of hoe de geografische ligging van ons beider landen oorzaak kan zijn van de spraakverwarring die ons scheidt...
- 3 Het verslag van de eerste methodenconferentie rond woordenschat verschijnt medio april en kan opgevraagd worden bij het secretariaat van de Nederlandse Taalunie (Liliane Konings), Lange Voorhout 19, 2501 HN Den Haag. Telefoon 070: 346 95 48, of fax 070: 365 98 18.
- 4 De twee volgende methodenconferenties vinden plaats op 7 en 8 juni 1996 (schrijven) en op 29 en 30 november 1996 (taalbeschouwing). Beide malen in Antwerpen: Universiteit Antwerpen, UFSIA, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen.

Dijkstra, Aly, Ru Klein & Rita Rymenans (hoofdred.), *Vraagbaak Nederlands. Gids voor leraren Nederlands in Nederland en Vlaanderen*. Utrecht, APS/Federatie Het Schoolvak Nederlands, 1995.

Druine, Nathalie, e.a., *Verwantschap en verscheidenheid. Het secundair onderwijs in Vlaanderen, het voortgezet onderwijs in Nederland: een vergelijking*. Den Haag, Sdu Uitgevers/Stichting Bibliographia Neerlandia, 1995. (Voorzetten 47)